

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

F. Hoogendam (SP)
(d.d. 28 februari 2025)

Nummer
4206

Onderwerp
Saneren moestuincomplexen Drechtsteden

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Het AD editie Dordrecht[1] schreef eind december dat half februari begonnen wordt met het saneren van drie moestuincomplexen in Sliedrecht, Papendrecht en Wijngaarden. Op kosten van Chemours wordt de vervuilde grond vervangen door schone. We weten dat PFAS forever chemicals zijn, dus het is relevant om te weten wat er met de afgegraven grond gebeurt.

Er wordt hard gewerkt aan manieren om forever chemicals toch af te breken. Zo is er de Zwitserse startup Oxyle[2] die ideeën heeft, en ook een groep onderzoekers aan de Californische Riverside Universiteit[3] zeggen mogelijkheden te zien. In datzelfde artikel [3] wordt gesproken over een methode van de Belgische Universiteit van Hasselt om de PFAS te laten opnemen door hennepplanten. Het onderwerp staat volop in de aandacht, maar de onderzoeken staan nog in de kinderschoenen.

Dan is er de vraag hoe je alle PFAS weer uit het milieu haalt. De pilot in de omgeving van Chemours gaat over een paar heel specifieke plekken, de volkstuinen, maar PFAS verspreidt zich. In september vorig jaar begon het RIVM aan een onderzoek[4] naar de gevaren van het verplaatsen van bagger en bodem. 'De kans dat stoffen uitlogen in grond- en oppervlaktewater is nu niet in de normen voor grond en bagger verwerkt', aldus de toelichting bij het onderzoek.

1. Hoeveel grond wordt er afgegraven en hoeveel niet?

Antwoord

De Lid-GS brief over de instemming met de aanpak van herstel gebruiksfuncties van moestuinen in de gemeenten Sliedrecht, Papendrecht en Molenlanden (d.d. 28 februari 2025, kenmerk PZH-2025-867515447) heeft uw vragen (dd. 28 februari 2025) gekruist.

In de Lid-GS brief is opgenomen dat moestuinen met een te hoog gehalte aan PFOA in aanmerking komen voor herstelwerkzaamheden. Dit alles op vrijwillige basis. Omdat het project nog in de pilotfase is kan op dit moment geen inzicht worden gegeven over de hoeveelheden grond die worden ontgraven.

2. Hoeveel tuinen betreft dit en hoeveel niet?

Antwoord

Deelname aan het herstel van de moestuin is op vrijwillige basis. De pilot is gestart en de onderzoeken in de eerste circa 100 moestuinen zijn uitgevoerd. De Stichting Moestuinherstel geeft in een [persbericht](#) aan dat het totale projectgebied gaat om circa 1.000 moestuinen.

3. *Hoeveel kost dit project en wie betaalt het project? De SP wil graag een kostenoverzicht van het totale project.*

Antwoord

De stichting Moestuinherstel voert het project uit in samenspraak met Chemours en de gemeenten Sliedrecht, Papendrecht, Molenlanden en Dordrecht. De kosten voor dit project worden gedragen door Chemours. Er is op dit moment geen inschatting van kosten bekend bij PZH.

4. *Hoeveel zou het kosten als alle gronden rond Chemours worden aangepakt en wie zou dat moeten betalen?*

Antwoord

Op dit moment is er geen efficiënte (in-situ) bodemsaneringstechniek die kan worden uitgevoerd zonder alles te ontgraven. Om een PFAS bodemverontreiniging aan te pakken is momenteel de enige methode om dit te doen door deze te ontgraven en van de locatie af te voeren. Daarbij komt dat er geen zekerheid is om op particuliere terreindelen deze ingrijpende werkzaamheden uit te voeren, waardoor niet alle gronden bereikbaar zijn voor een aanpak. Vandaar dat door PZH nu instemming is verleend voor het herstellen van moestuinen. Het wegnemen van de gebruiksbeperkingen in moestuinen volgens het plan, vrijwaart Chemours niet voor andere aanvullende herstelwerkzaamheden in de toekomst.

5. *Wat gebeurt er met de afgegraven grond? Betreft dit vermengen met andere grond, opslag of het verwijderen van PFAS?*

Antwoord

De vrijkomende (ontgraven) grond wordt volgens de geldende wet- en regelgeving van de locatie afgevoerd naar een erkende verwerker, stortplaats of groundbank.

6. *Wat gebeurt er met de verwijderde PFAS?*

Antwoord

Zie antwoord op vraag 5.

7. *Wordt er ook nagedacht over de bovengenoemde alternatieven van de Zwitserse startup Oxyle, de Californische Riverside Universiteit en de Belgische Universiteit van Hasselt, en zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Ja, er wordt nagedacht over deze vele initiatieven, echter zijn veel van dit soort initiatieven nog op laboratorium schaal en nog niet geschikt voor de praktijk. Daarnaast gaat het vaak om het verplaatsen (en concentreren) van PFAS van het ene naar het andere medium. Bijvoorbeeld vanuit water naar actief kool of vanuit de bodem naar een hennepplant. Daarna dient het materiaal alsnog als PFAS-houdend verwerkt te worden. Er is nog geen zicht op een grootschalige, kostenefficiënte manier om PFAS uit het milieu te halen door bijvoorbeeld afbraak.

De provincie is bekend met initiatieven die op innovatieve wijze PFAS uit de bodem halen. We zijn aangesloten bij diverse projecten waar dit soort initiatieven worden onderzocht. Daarnaast participeren we in diverse samenwerkingsverbanden waar PFAS kennis wordt gedeeld, zoals PFAS kennistafels, Bodembreed Forum en provinciaal PFAS intervisie overleg.

8. *Wordt er ook rekening gehouden met de gevolgen van uitgeoogde PFAS in het grondwater? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Het klopt dat de kans dat stoffen uitlogen in grond, - en oppervlaktewater nu niet in de normen voor grond en bagger is verwerkt. Het RIVM geeft nadrukkelijk aan dat het [onderzoek naar uitloging](#) pas een eerste stap is in het verwerken van uitloging in de bodemnormen, en dat het nodig is om de modellering te verbeteren om beleid en normen te kunnen actualiseren. We volgen de ontwikkelingen op dit vraagstuk en sturen hierop bij indien hiervoor aanleiding is.

Als onderdeel van het herstel van de gebruiksfunctie van de moestuinen wordt ook aandacht besteed aan het gebruik van irrigatiewater. Indien blijkt dat irrigatiewater op basis van een verhoogd PFOA gehalte niet geschikt is, dan wordt door Stichting Moestuinherstel hiervoor een alternatief aangeboden.

Den Haag, 25 maart 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

[1] <https://www.ad.nl/dordrecht/herstel-van-eerste-moestuinen-begint-in-februari-nog-zon-tweehonderd-locaties-worden-onderzocht~a8ef257c/>

[2] <https://www.businessinsider.nl/nederland-zit-vol-met-forever-chemicals-deze-zwitserse-startup-wil-korte-metten-maken-met-pfas/>

[3] <https://www.tritium.nl/nieuwe-manier-om-pfas-af-te-breken-ontdekt-door-amerikaanse-onderzoekers/>

[4] <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/rivm-onderzoekt-uitloogrisicos-pfas-bij-verplaatsen-bagger-en-bodem>